

Tjänsteutlåtande

Till: Socialnämnden

Katja Heljasvaara

Datum: 2024-04-19

Diarienummer: SN 2024/0026

Digitalt deltagande vid företräde SN 2024/0026

Sammanfattning

Socialnämnden beslutade den 15 januari 2024, att företräden i socialnämnden och sociala utskottet tills vidare skulle ske digitalt med start från den 1 februari 2024. (SN 1:18) Beslutet behöver förtydligas utifrån de lagliga förutsättningarna för den enskilde, att företräda sig inför nämnden samt villkoren för att nämnden ska kunna neka fysiskt företräde för den som är part i ärendet.

Socialnämnden återremitterade den 21 mars 2024 ärendet till socialförvaltningen för att förtydliga de lagliga förutsättningarna för beslutet.

Beslutsförslag

Socialnämnden beslutar

1. Ett digitalt företräde kan ske på önskan av den enskilde om förutsättningarna för mötet i övrigt är uppfyllda.
2. Endast vid påtagliga skäl kopplat till ett specifikt ärende, som dokumenteras i protokollet kan nämnden neka fysiskt deltagande.
3. För att möten med nämnden eller nämndens företrädare ska ske på ett säkert sätt för alla ska varje möte föregås av en riskbedömning. Detta gäller både fysiska och digitala möten.
4. Vid behov ska säkerhetsåtgärder vidtas.
5. Digitalt deltagande vid företräde ska ske på sådant sätt att det säkerställer sekretessen. Att den enskilde kan identifiera sig själv och det är tekniskt möjligt för den enskilde.

Ärendet

Socialnämnden beslutade den 15 januari 2024 att företräden inför socialnämnden och socialutskottet skulle ske digitalt tills vidare med start den 1

februari 2024. Bakgrund till beslutet är förbättrad säkerhet och riskminimering för socialnämndens ledamöter.

Den enskildes rätt att företräda sig inför nämnden

Om en enskild part vill lämna uppgifter muntligt i ett ärende ska myndigheten ge parten tillfälle till det, om det inte framstår som obehövt. Myndigheten bestämmer hur detta ska ske, 24 § Förvaltningslagen (2017:900) (FL). Vidare har alla myndigheter en serviceskyldighet enligt 6 § FL som ska iakttas i all verksamhet dvs. vid handläggning, beslutsfattande och faktiskt handlande.

Serviceskyldigheten innebär att en myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. I serviceskyldigheten ligger det att servicenivån måste anpassas till förutsättningarna i det enskilda fallet. En myndighet kan således behöva beakta ålder och mognad i kontakter när det gäller barn och unga eller beakta om någon har särskilda behov till följd av till exempel en funktionsnedsättning.

Enligt 11 kap 9 § Socialtjänstlagen ska den som är part i ärendet underrättas och ges möjlighet att yttra sig över beslutsunderlaget och har rätt att få företräde inför nämnden. Syftet med bestämmelsen är att den enskilde ska få möjlighet att framföra sina synpunkter direkt till den som ska fatta beslut i saken. Bestämmelsen är till för att öka den enskildes möjlighet att hävda sina rättigheter och sträcker sig längre än den generella rätten att lämna muntliga uppgifter som finns i 24 § FL.

Med nämnden syftar lagstiftaren på det organ som fattar beslut i ärendet vilket kan vara den fullsatta nämnden, ett utskott eller en enskild handläggare som har delegation på att meddela beslut. Den enskilde kan vid företräde inför nämnden fritt välja vem som ska företräda henne/honom. Detta innebär att den enskilde kan ta med en stödperson, en anhörig eller en legalföreträdare om inte särskilda omständigheter föreligger.

Motsvarande bestämmelse om företrädesrätt finns i 8 a § Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Bestämmelserna i SoL och LSS har samma syfte men skiljer sig åt på så sätt att det i den nyare bestämmelsen i LSS uttryckligen framgår att den enskilde har ”rätt att muntligen vid besök lämna uppgifter inför nämnden” medan lagtexten i SoL anger ”har rätt att få företräde inför nämnden”.

Skillnaden mellan bestämmelserna synes vara att lagstiftaren vid införandet av bestämmelsen i SoL inte hade anledning att anta att företrädet skulle ske på annat sätt än genom personligt besök vid nämnden. År 2011 när bestämmelsen i LSS infördes såg de tekniska förutsättningarna annorlunda ut varför det synes

befogat att uttryckligen ange i lagtext att den enskilde förväntades besöka nämnden.

Numera sker möten med myndigheter och kommunala nämnd via telefon eller videosamtal när den enskilde önskar en sådan mötesform. Vid sådan önskan ska nämnden säkerställa att den enskilde och endast de som den enskilde vill ha med i mötet är närvarande. Nämnden ska även säkerställa att den enskilde känner till risker med sekretess och har sådan teknisk utrustning som behövs för digitalt deltagande.

Digitalt deltagande

Deltagande via distans kan ses som ett undantag från huvudregeln att företrädare ska ske fysiskt inför nämnden. Digitalt deltagande förutsätter även att mötet kan garantera laglighet utifrån dataskyddsförordningen, informationssäkerhet, att motparten kan identifiera sig och att mötet kan ske i en ostörd miljö utifrån sekretess. (SKR, stödmaterial för kommuner 2021-04-06). De digitala tjänster som nämnden använder i möten med enskilde ska uppfylla ovanstående säkerhetskrav. Att företräda sig digitalt inför nämnden förutsätter att den enskilde har teknisk utrustning och förmåga att använda det.

I prop. 1979/80 (författningskommentarer) framkommer att nämnden eller beslutsfattaren har möjlighet att vägra den enskilde rätt till företräde om särskilda skäl föranleder det, som exempel att en framställning i ett visst ärende är uppenbart ogrundad. Däremot får företräde inte nekas med hänvisning till att nämnden anser att den personliga inställelsen skulle sakna värde av utredningssynpunkt. Nämnden behöver därmed ge ett särskilt skäl kopplat till det enskilda ärendet för att kunna neka företräde inför nämnden.

För att nämnden ska kunna göra ett undantag och neka den enskildes fysiska närvaro med hänvisning till en säkerhetsrisk ska nämnden ha påtagligt skäl för att neka fysiskt deltagande. Skälet till nekandet ska dokumenteras i sammanträdesprotokollet. Bedömningen ska ske kopplat till det specifika ärendet inte som en allmän regel. Nämnden bör välja det tillvägagångssätt som så långt som möjligt tillgodoser den enskildes rätt.

Socialnämnden, utskottet och nämndens delegater följer de säkerhetsrutiner som finns för nämndens lokaler för att mötet mellan den enskilde och nämnden kan ske på ett säkert sätt och åtar de åtgärder som behövs för att uppnå detta. Inför möten med nämnden ska bedömning göras hur mötet kan genomföras på ett säkert sätt. Närvaro av en väktare är möjligt om det bedöms vara lämpligt och befogat för det aktuella ärendet. Även konsultation med kommunens säkerhetskyddschef är möjligt.

Förvaltningens slutsatser

Företrädesrätten och förvaltningslagens syfte är att värna enskildas rättssäkerhet i förhållande till nämnden. Som beskrivs ovan var intentionen när företrädesrätten infördes att enskild skulle ha möjlighet att fysiskt framföra sina synpunkter till beslutsfattaren inför ett beslut. Utifrån hur motsvarande bestämmelse i LSS utformas synes lagstiftaren ha som utgångspunkt att enskild i första hand ska få framföra sina synpunkter på plats.

Det tillvägagångssätt som så långt som möjligt tillgodoser den enskildes rätt bör vara styrande i hur den enskilde ska få företräda sig inför nämnden. Vidare är det inte förenligt med den serviceskyldighet som åligger nämnden att aldrig låta enskild framföra sina synpunkter på plats. Förvaltningens bedömning är därmed att enskilda som har företrädesrätt inte generellt ska vägras fysisk närvaro inför beslutsfattande.

Om den enskilde begär fysisk närvaro kan distansnärvaro tillämpas när det föreligger påtagliga skäl att neka sådant företräde. Ett sådant fall skulle kunna vara om det finns konkreta omständigheter som talar för att nämndens ledamöter skulle utsättas för en stor säkerhetsrisk genom den enskildes närvaro. Den enskilde skulle då kunna erbjudas närvaro digitalt. Ett digitalt deltagande förutsätter att nämnden kan säkerställa sekretessen, deltagarnas identitet samt att den enskilde har ett sådan teknisk utrustning som krävs för deltagandet.

Tidigare beredning

Socialnämnden 2024-01-15, § 1:18

Socialnämnden 2024-03-21, SN § 3:14

Mona Bakhshi Poor

Åsa Lundgren

Socialdirektör

Biträdande socialdirektör

Digitala Signaturer